

AZ ÉSZAKI FAL (IV.)

Regény

DRAGAN VELIKIĆ

11.

Két hónapi fagyoskodás után a kályhátlan lakásban a Via Giuliani Bruni úr a saját otthonában, a Via Medolino 7-ben ajánlott fel két tágas szobát a fiatal dubliniaknak.

James és Nóra (így hívták a két dublini fiatalembert) most újfent hordár kíséretében caplatnak a pólai utcák hosszán, a vásárcsarnok gyönyörű épülete meg a Piazza Verdi üzletsora előtt. A ház, melyben szállásuk lesz, sarokház, s a szobák három utcára néznek.

Még aznap délután meglátogatja őket Amalija Globočnik, a Berlitz-iskola titkárnője. Amália (nevezzük így) hetente kétszer horvát nyelv-órákat ad gyér számú látogatóknak. Ez a fiatal nő Jamest egy dublini bolti lányra emlékeztette, akit gyakran láthatott a Grafton utcában. Hogy Amália mennyire magányos, azt James már akkor megsejtette, amikor először találkozott vele a Berlitz-iskolában. S attól fogva mindig, amíg a dubliniak Pólában voltak, Amália rendszeresen látogatta őket. Még a vasárnapi kirándulásokra is velük tartott.

Amália belém szeretett, közli James egy este Nórával. – Ő az a nő, aki egy hajóra vár. A pólai kikötő azonban nem túlságosan nagy, és lehet, hogy Amália sohasem fog férjhez menni.

Reggelente, mielőtt bemegy az iskolába, James péksüteményt és tejet vesz az egyik boltban a piacnál.

Amália kötelezően megjelenik, mint egy árnyék. Egy nap felajánlotta, hogy olasz nyelvleckéket ad Nórának. S csakugyan, néhány hónappal később, már Triesztben, Nóra megszólal olaszul.

Órák után James a várnegyed utcáin ténfereg. Magányosan cigaretázik a citadella tövében álló píné alatt. Miközben elnézi az Arzenal épületeit meg a kikötőgátat, megcsapja a mulandóság sejtelme, tudja,

hogy tíz vagy húsz év múlva az erre vetődő idegen egy másféle várost lát majd a píneafa lombja alól, mert minden változik, tovább araszol az évek fogaskerekein. S a hallgatag Androgenéből is, ahogyan Amalija Globočnikot a Stanislasnak szóló leveleiben elkeresztelte, gonosz boszorka lesz.

A maestrale sodorta tengerszag erővel tölti el. Ezernyi hang zsong benne. Majd csak az a gondolat kedvetlenülíti el, amikor eszébe jut, hogy fogászhoz kell mennie. Még a párizsi napok óta kínozza a foga. Koppeans úr beajánlotta a verudai kórház egyik katonaoorvosához.

James megkísérli elhessegetni a fogorvos gondolatát. Nóra áldott állapotban van, és éjszakánként gyakran vizel. A porcelán éjjeliedényt az ágy alatt tartják, és amikor Nóra felkel, ő úgy tesz mintha aludna. Gyönyört kelt benne a vékony vízszög azzal a néhány kötelező staccatóval a melódia végén, akárha kamarahangversenyen volna.

1905 telén enyhe volt a február. James és Nóra vasárnaponként a Brioni-szigetekre kirándultak. Belaknak kecsketúróval meg csemegezőlővel. Este a Népkörben vidám társaság verődik össze. James ír balladákat énekel tisztán csengő tenorján, saját gitár- vagy zongorakísérettel. Hans Koppeans és felesége, Márta is gyakran velük tart.

James, miközben azon az enyhe februári délutánon ott áll a píneafa alatt, felidézi Marthe Koppeans zöld szemeit. Kalózszemek, mondta neki az este. Márta dévajkodva kacagott, ő pedig elmesélte neki a dublini öbölben, Stanislassal együtt átélt kalandját, de elhallgatta a perverz vénemberrel kapcsolatos epizódot, nehogy magára ismerjen ebben az országúti csavargóban.

Horthy úrnak is zöld szeme van, jegyezte meg Hans Koppeans.

Horthy Miklós, a nagy jövő elé néző katonatiszt, sohasem fordult meg máshol a Marine Casino előkelő helyiségein kívül. Az érzékeny James nehezen viselte el Horthy úr arroganciáját, amelyet a Berlitz-iskolában az órákon tanúsított, ezért Hans megjegyzésére jelentőségteljes torokköszörüléssel válaszolt.

Nóra elmondta Mártának, hogy férje már hosszabb ideje könyvet ír. Amint befejezi, Párizsba utaznak. Pólában unalmas az élet, mondta Márta, és ezért ő sokat olvas. Alig várja a nyarat, hogy akkor Triesztbe utazhasson, a rokonaihoz.

Amália is megjegyezte, hogy Póla valóban unalmas, de azért meg kell hagyni, a város napról napra élénkebb.

A dublini fiatal pár ismeretségi köre fokozatosan bővült. Nóra arról a napról ábrándozott, amikor James befejezi könyvét, s új életet kezd Párizsban.

Egy februári estén, amikor Isztriában már a tavasz készült fészket rakni, hogy aztán elfújja az első márciusi bőra, s csak áprilisban jöjjön vissza újra, James és Nóra a Via Sergión, a Rudi-féle fényképészműtérrel előtt összefutott Marthe és Hans Koppeanssal.

Na, megörökítettük magunkat, mondta Hans Koppeans. – Márta kalózhajó előtt szeretett volna lefényképezkedni, Rudi úrnak azonban nincs ilyen kulisszája, ezért csak egy pálmát ajánlott fel.

Ezután Hans Koppeans indítványozta, üljenek be a Miramar Caféba. A fiatal dubliniak elfogadták a javaslatot. A keskeny utcák kivezettek a közeli rivára. A társaság az ablaktól távol, az egyetlen szabad szepareglán foglalt helyet.

Hogy halad a könyvével? – kérdezte Márta.

Hajózatunk, hajózatunk, felelte James. – A szárazföld még messze van, noha akár már holnap felbukkanhat. Néhány héttel ezelőtt azt sem tudtuk, hogy Póla a világon van, most meg ebben a városban lakunk. Így jön létre a könyv is, az is olyan, mint a kalózkaland. Hiszek benne, hogy már eleve meg van írva, csupán az kell hozzá, hogy tapasztalatunk, miként a lámpa, megvilágítsa.

Amikor James kicsi volt, szeretett térképeket rajzolni, szölt Nóra. – Komolyan készült a kalózmesterségre. De hát sohasem lett belőle kalóz, mert fél a víztől.

Hans Koppeans fürkésző pillantást vetett Jamesre.

Igen, igen, helyeselt James. – Most már Pólát is berajzoltam a térképeimbe. Amint a vitorláink megszáradnak, kihajózunk.

Hová, merre? – érdeklődött Márta.

Triesztbe. Így mondta Artifoni úr. Kiderült, hogy a zürichi Berlitz-központban valami nagy tévedés történt, úgyhogy mi véletlenül keveredtünk Pólába. No de sebj, jól érezzük magunkat itt.

A Miramar Caféból kijövet a két pár a Marine Casino előtt vált el. Koppeansék jobbra, a Monte Zara aljában fekvő tiszti negyed felé mentek, Nóra és James pedig a Via Giulián a Piazza Verdi irányába tartottak. Korábbi lakásuk ablakai sötétek voltak.

Hans igen tehetséges, jegyezte meg James – ami nem mondható el arról a dölyfös Horthyról. Olyan, mint egy felfuvalkodott pulyka. Ritka egy tehetségtelen ember, ami a nyelveket illeti. Azt mondják, még az anyanyelvét, a magyart is németes hangsúllyal beszéli. Úgy hallom, hiva-

tásos tiszt, bizonyára ért a navigációhoz, a csillagokhoz és a szelek járásához.

James egy pillanatra megállt, s testének könnyed megfeszítésével nagyot szellentett. Nóra felnevetett, majd belekarolt. A sötétből, mint valami magas hajóorr, egyszerre csak előbukkant a sarokház, amelyben laktak. Amikor beléptek lakosztályukba, a tűz már régen kialudt, de azért a szobákban meleg volt. Betakaróztak, és egy darabig édesdeden álmodoztak még. Amidőn pedig Nóra elaludt, James sorra földézte magában azoknak a pólai polgároknak a fizimiskáját, akikkel ebben a közép-európai olvasztótégelyben találkozott, azokat az arcokat, amelyek ezentúl mindenüvé elkísérik új meg új hajóútjain. Fülébe idézte a tenger mormolását a Valcano-öbölben, ott, ahol a tiszt strand van. A hullámok hátán utazta be a kontinenst szívesebben vállalva az önkéntes száműzetést, semmint hogy annak szolgáljon, amiben nem hisz, nevezzék azt bár otthonnak, hazának vagy vallásnak.

12.

A Mediterrán túlsó partján pedig a maga útjait járva hajózott abban az órában Konsztantinosz, a császári nevű költő is. S elgondolkozott annak a papírizú világnak az értelméről és időtállóságáról, melyet verseiben szőtt, szövögetett éjszakánként, amikor becsukódott mögötte az utolsó kikötői lebuaj ajtaja is. Ha az ember nem ismerné a versfaragás titkát, vélte Konsztantinosz, a múlt úgy eltűnne visszavonhatatlanul a sátáni foncsor hidegében, akár a tükörkép.

Az alexandriai éjszakák szentjánosbogara volt ő annak az 1905. esztendőnek a februárjában, amikor visszatért Görögországból, szentjánosbogár, aki versekben örökíti meg a fiúk tiltott csókjait, akik reggelre úgy elpárolognak, mint a medúzák a tengerpart kövén. Egész nap a szájában érezte a halvé meg a verejték ízét, a bőrén meg azoknak a tiszta szemeknek a pillantásait, melyek mélyén, másodpercekre, vénségéig töpörödött az ifjú szembogárban.

A vastag lencsék megnagyítják az utca kőlapjait, a sötét ablakokat meg a magányt. Ma este szomorkás hangulatban van. Megáll egy ház előtt, itt valamikor gyakran megfordult. Ez a ház a barátjáé volt, aki már nem lakik ebben a városnegyedben. Fájón gondolt vissza arra a délutánra, amikor a földszinti szalonban megjelent egy szolgafiú, s csomagot hozott. A házigazda eltávolodott, hogy átvegye a küldeményt. A társalgó nyitott ajtaján át Konsztantinosz a tükörből figyelte a fiú

karcsú termetét. Azután pedig a tükör elnyelte a fiút, s túlhan újból csak a fal egy része meg a függőlámpa ernyője világolt.

Ez a ház most ismeretlen emberek tulajdona, de Konsztantinoszban él a sejtelen, hogy a tükör még mindig a régi helyén van, s élénken emlékszik a szolgagyerek alakjára, aki mindössze néhány pillanatig időzött a félhomályos földszinten. Ezen az éjszakán, miközben az ismerős ház előtt ácsorog, a császári Konsztantinosz nevet viselő költő érzi a tükör jeges jelenlétét. Az ablakok nincsenek kivilágítva. A velencei praktika, a sátáni foncsor jeges tükrén ott izzanak megíratlan versének kezdő sorai. Kikopva már az éjszakából, szaporábbra fogta a rövidlátó ember tapogató lépteit. Csak minél előbb haza, motyogja magában a költő, s már nyál nedvezi a fakó ajkakat, vitorlaként dagadoz a kebel az izgalomtól. Lelki szemei előtt az asztal, a lámpa, a vetett ágy, a szék lebeg. Ha majd hazaér, sötét drapériákkal befüggönyözi az ablakokat, úgy hosszabbítja meg az éjszakát, a sátáni foncsor mélyrétegeibe pedig odaképzeli a fiú formás végtagjait. A sorok, amelyeket azon a reggelen ír le, bizony, időtállóbbak lesznek az Alexandria felett elzúgó nyári zivataroknál.

A természet utolsó rezdülését őszidőn, amikor még egy esztendő van lejáróban, azt rója be a gondtalan lakosok évgyűrii közé.

Szentjánosbogár ő az éjszakában, egy az aznapi milliók közül, amelyek valami kifürkészhetetlen elrendezésben népesítik be a földkerekséget. A drapériák szürkülnek, s Konsztantinosz tudja, hogy odakint halódik az éjszaka. Az utcák már garmadába gyűjtik az elkövetkező nap zajait.

Amikor pedig álmosan bár, de a tükör mélyéből kihalászott éjszakai zsákmánytól felvillanyozva bemegy hivatalába, a vízgazdaságügyi minisztériumba, Konsztantinosz érzi a megéledt fiú lehetőségét, és sejtelve azt súgja, hogy olyan verset írt az éjszaka, amelyet az év végén nem enged át, annyi mással együtt, a lángok martalékának.

Konsztantinosz nem fél a tűztől. Minden este, amikor a kávéházba indul, valamennyit visszanyer belőle, majd ennek melegével, a fiatal testek illatával feltöltekezve siet tova Alexandria sötét utcáin.

13.

Egy júliusi kora reggelen, amikor az éjjeli pillangók, lágyékukban a kéjencek és társtalanok remegésének emlékével elhagyják a Gürtel és a belső kerületek irányába szétágazó utcácskák alkotta szegleteket, a

Mollardgasse és a Füergasse sarkán levő épület egyik harmadik emeleti szobájában még égett a villany.

Az asztali lámpa fénykörébe merült tekintettel ott Olga ült Konsztantinosz Kavafisz versei fölött. Meztelen lábfejét reggeli hűvösség fűrésztötte.

Ismerte a receptet, tudta, mit kell tennie a lassan, fokozatosan növekvő elégedetlenség ellen. Ezek hamar kialvó szikrák, elektromos kisülések. De ami már az ébredés első percétől kezdve nyomaszt, arra nincs orvosság.

Olga korán kifejlesztette azt a készségét, amelynek segítségével bármikor a könyvek világába menekülhetett. Már gimnazistalány korában a csendes svájci városokat járta, ahol Remarque hősei tengődtek. Irigyledve gondolt száműzött sorsukra, a hűvös reggelekre a vasúti restikben. Híven követve kedvenc hősnőinek példáját, a könyvekből merítette a mintát arra nézve is, hogyan viselkedjen első udvarlóí irányában. Minden fiataalkori csalódására pedig ugyancsak irodalmi hőseinél keresett gyógyírt, akik örök fároszként világították meg életútját.

A legelső Remarque volt, majd Hesse következett. Később jött Joyce. Alexandria napfényes utcái Kavafisz verseiből elevenedtek a kalemgédáni alkonyatokhoz fogható valósággá. Végül Pessoa és Lisszabonja zárta a sort.

Azon a reggelen fél ötkor kelt, s amint kinyitotta a szemét, érezte, hogy a hatórás alvás felfrissítette. Örömmel gondolt rá, hogy estére Ritával és Tiborral találkozhatnak. Mélyet szippantva az éles reggeli levegőből, maga elé képzelte a Naschmarkton alvó török testeket, a raktarakat környező odúkban meghúzódó testeket, a Kelet maszatos kölykeit, akik sötétlő szembogarukkal frissítik fel a Közép-Európa üstjében, annak is a fenekén élő népek elhasználódott vérére; bankárokat látott, akik thaiföldi lányokról álmodoznak, de nem úgy, mint ábrándozásaiban Konsztantinosz, a költő teszi. Azon a júliusi hajnalon Olgának úgy tűnt, Bécs felett mintha mesebeli szőnyeg lebegne, s a csendes lakásokból, miként ezernyi kéményből, ezer meg ezer mindenféle álom száll oda föl s hagyja ott rajzát. Ehhez a reggelhez ő maga is hozzátett egy szálát, egy pici szegélymintát.

Ekként felvillanyozva az alvók által szótt arabeszkektől, Olga kávét főzött, tejet töltött a csészébe, majd becsukta a hálósobaaajtót. Azután rituálészerűen végigsimított tenyerével a könyv fedőlapján, melyben Alexandria szunnyad. Még a reggel csendjében, mielőtt fölzúgnak a gépek a Mariahilfer utcai építőhelyen, szeretett volna sétát tenni Ka-

vafisz városában. Kinyitotta a könyvet, s azon nyomban elkóborolt a kikötői lebuajok felé. Macskaléptekkel tűnt el a sötétben.

Amidőn pedig fél nyolckor nesztelenül kilépett a lakásból, és a Naschmarkt, Bécs legismertebb piaca felé vette útját, a város már teljes iramban lüktetett, meg-megcsikordulva robogtak a villamosok a Gürtelen, a Mariahilfer utca felől pedig zakatoltak a gépek.

Olga leereszkedett a Gumpendorferig, felszállt a 18-as villamosra, hogy aztán a Margareten Gürtelen a 4-es metróval folytassa útját. A naschmarkti tolongás, ahol szombatoként a bolhapiac is működik, meggyőzőbben emlékeztetett az ismert mediterráni utcajelenetekre minden prospektusnál az utazási irodák kirakataiban, amelyek előtt Olga gyakran megállt.

Bejárta a gyümölcs- és zöldségárusok pultjait, bekukucskált az üveg-
vitrinekbe, amelyek alatt bolgár, török és görög sajtok kockái tornyosultak, beleszimatolt a nagy olajbogyós hordókba. A Naschmarktton egy másik Bécs élte életét, ez sűrű és bódító volt, akárcsak az Orient fűszerei. Szájában a datolya ragacsos utóíze, fülében a keleti nyelvek torokhangjai. Fogsorok villantak, itt-ott egy röngyi arany is a kendővel keretezett homlok alatt, az árusok mágnesként vonzó pillantásai.

Kábultan érkezett haza, úgy, mintha az imént ereszkedett volna le a repülőtér kifutópályájára kétheti egzotikus szafari után Kenyában vagy Thaiföldön. A nap a júliusi forróságba torkollott, s amikor izzadtan végre bevergődött a lakás hűvösébe, a szatyrokat lehuppantotta a konyha kövére, maga pedig befutott a szobába, hogy elnyújtózzon Andrej mellett. A férj juram még mindig szundikált, s anélkül, hogy kinyitotta volna a szemét, magához vonta felesége vállát.

Ma reggel merre jártunk a repülőszőnyegen?

Csak a Naschmarktig, felelte Olga.

Andrej hosszan elnézte Olga hajlékony mozdulatait, ahogyan le-föl járkált a lakásban, s szorongva érezte, hogy az asszony ereje olyan hullámként borítja el, hogy ő akár meg is fulladhat alatta. S ezen a reggelen megsuhintotta az öregség árnyéka, vészjóslóan borult fölébe, akár a napernyő vászna, a vászon – és a vászon vetette árnyék sötét feltja a még mindig napfényes teraszon. Sejtelemként futott át rajta, hogy a nyílt tenger felé néző partok távolodnak egymástól, az a gondolat pedig, hogy utód nélkül hal meg, valóságos fenyegetésként riadozott Andrejban. Félt attól az Olgától, aki majd egyszer olyan idős lesz, mint most ő, s e jövődő Olgától való félelem felkeltette benne a vágyat.

14.

Este fél hétkor Rita még egyszer, ezúttal utoljára, szemlét tartott a széles ebédlőasztal fölött.

Tibor a fürdőszobában aznap másodszor is megborotválkozott. A nappaliban magyar cigányzene szólt.

Pontosan hétkor becsöngettek az első vendégek: Ingrid, Rita barát-nője, egyébként a német nyelv tanára a külföldiek Juden Platz-i iskolájában, és férje, Dieter, ismert bécsi újságíró.

Belgrádi barátokat várunk, szólta Tibor. – A kollégámat, aki már majd két éve Bécsben él, meg a feleségét, ő pedig Ingridhez jár tanfolyamra. Nagyszerű emberek, jó szerbek, tette hozzá ironikusan Tibor.

Jé, hát ilyen szerbek is vannak? – kérdezte Dieter.

Ez a jónevű újságíró ebben a pillanatban arról a magas lóról beszélt, amely mögött Európa szerencsés évtizedei álltak, azé az Európáé, melynek jólétéből és nyugalmas rendjéből ennek a kis alpesi országnak is kijutott. No és, hát annak ellenére, hogy Dieter gyermekkorra még udvari árnyékszéket jegyez a XXI. kerületben, egykori orosz zónában, amiképpen közös klozetokat jegyeznek a nedves, de gondosan karbantartott bérházak emeletein a vele egyívásúak ezrei, Dieter idővel egy szilárd világot rendezett be magának, a biztonság és rend világát, noha sejtette, mennyire ingatag alapokra építkezik.

Tibor időnként lezserül bekapcsolódott a nekihevült beszélgetésbe, mondván, hogy neki három hazája van. Jugoszláviában született magyar lévén, amott meg immár fél életét Ausztriában töltötte, tökéletesen hidegen hagyták az állami lobogók abban a pillanatban, amikor a szovjet impérium irdatlan sziklája kimozdult helyéből, és megzavarta az alatta levő férgék több évtizedes nyugalmát.

S amíg Tóthéknál folyt az üres csevely, Olga és Andrej éppen kijöttek a földalattiból, és a Hilton Szálló pazarul kivilágított földszinti kirakatai előtt elhaladva értek az Ungargasséba. Andrej egy butélia archivált bort szorongatott a papírzacskóban.

Csöngetés, Rita ajtót nyit, s Olga felcsillanó mosolya az, amire Tibor ebben a pillanatban felfigyel. A rövid, fekete ruha két szép női lábat láttat. Tibor ezen az estén gondolta először, hogy talán Olga az a személy, akit a taskenti orosz a kártyában látott.

A megismerkedés után erőltetett beszélgetés kezdődött. A televízió képernyőjén a boszniai háború képsorai villogtak.

Szörnyű, szólt Rita a szarajevói kórházban ápolts sebesült gyerekek láttán.

Ez a sok szerencsétlen gyermekkor, ez a legszörnyűbb, mondta Olga. – Attól a gyűlölettől félek, amely az ártatlan lelkekben gyülemlik.

Nem értem ezt a gyűlöletet, felfoghatatlan, jegyezte meg Ingrid.

S így indult meg egy beszélgetés, amely majd kitölti az estét a Tóth család ungarassai lakásában, a bécsi III. kerületben. Mindenki a maga tapasztalati állaga alapján beszélt. A jól csúszó wachau bor a halántékon dobolt.

Tibornak, anélkül, hogy egy pillanatra is szem elől tévesztette volna Olga idomait, eszébe jutottak a feketébe bújtatott testek a szabadkai temetőben, az első megkívánás, az első merevedés, amelyet azon az éjszakán mint tizenkét éves gyerkőc felfedezett. Miközben hallgatja az erőltetett csevegést, s igyekszik áthidalni a váratlanul előadódó szakadékokat, Tiborban felrajanak a gyermekkor emlékei, amelyet a Stipe Grgić utcában töltött, arra a Jaszibara felé, ahol török sírköveket találtak; felrémlik az utca, ahol minden áldott reggel, pitymallatkor, a legjobb magyar prímásokkal találkozhatott az ember, amint hazafelé tartanak a kávéházi muzsikálásból, estefelé pedig, ellenkező irányban, kiszagossítva, kipomádézva tűntek el az éjszakában. Elragadtatva hallgatta Olga fejtegetését, melyhez Dieternek az állam idegenrendészeti politikájához fűződött megjegyzése szolgáltatva az apropót.

Angolul beszélgettek, igaz, Tibor éppen hogy csak konyított hozzá, de őt most nem érdekelte a szavak jelentése. Az est hőse Olga volt. Egzaltáltan bár, de nem feledkezve meg a jómodorról, minden témához azonnal hozzá tudott szólni.

Nem tagadom meg ezeket az embereket, magyarázta Olga – ezt a népséget, amely kitódult Jugoszláviából a hatvanas években, amikor Tito, bölcsen, megnyitotta a határokat. Mindenki azzal a jártassággal, szakértelemmel indult Európába, amivel rendelkezett. Hallottam, hogy közülük több ezren házmesterek lettek itt, Bécsben.

Én elég régen vagyok itt, fogott bele mondókájába Tibor valami német–angol keveréknyelven. – Azt hiszem, sehol, a volt Jugoszlávia és a mostani Jugoszlávia egyetlen városában sem gyűlt össze annyi aljanép, mint Bécsben. Olyan jelenség ez Bécsben, amilyennel egyetlen balkáni város sem dicsekedhet. Mert a hatvanas években, amikor megkezdődött a nagy migráció, aki csak értett valamilyen szakmához, Európa legfejlettebb országaiba ment, Franciaországba, Németbe, Svédbe. Ausztriában csupa fizikai munkások telepedtek le, mivel pedig a ház-

mesterséghez ingyenlakás jár Bécsben, itt eluralkodott ez a szakképzetlen réteg. Az ő leszármazottaik azok a nemzedékek, amelyek két nyelv között élnek úgy, hogy egyiket sem ismerik elég jól. Néha magam is alig-alig értem gőgicsélésüket az utcán vagy a villamosban. Jugoszláviából mostanában először érkeznek iskolázott emberek Bécsbe, a kullisszák azonban állják az ostromot, és kevesen tanúsítanak megértést a jövevények iránt. Mindannyian eleve bűnösök már csak azért, mert szerbek. S mindenekelőtt azt kell bebizonyítaniuk, hogy jó szerbek.

Dieter valami olyasfélét mormogott, hogy nem ért egyet ezzel a véleménnyel.

A házmesterek külön mese Belgrádban, szólalt meg Olga. – Amikor 1944 őszén bejöttek a partizánok, az új kommunista hatalom fő kémei lettek. Minden épületnek megvolt a maga besúgója. A nagybátyám, aki gimnazista diákként élte át a megszállás éveit Belgrádban, csak nagy nehezen úszta meg élve a partizánok bejövetelét. 1949-ben megszökött, s utána Bécsből jelentkezett egy év múlva.

Bécsben él? – kérdezte Ingrid.

Már nem, felelte Olga. – A hatvanas évek elején Münchenbe költözött. Hét évvel ezelőtt a Starhembergi-tóba fulladt.

Ezután Rita fagyfaltot szolgált fel a hűtőszekrényből. Újból elhelyezkedtek a nappali szoba foteljeiben, és átengedték magukat a bőséges vacsora emésztésének. Tibor Olgával szemben ült. Szeme gyakran a fiatalasszony lábaira tévedt.

De hát a fagyfalt nem fagyasztotta be a beszélgetést. A bortól begerjedt Andrej kijelentette, hogy mindannyiszor, amikor az osztrák televízió nem ad hírt Jugoszláviáról, abból tudja, hogy a helyzet jó.

Természetesen, mondta Dieter. – Miért volna másképpen? Hát hír az, ha nem történik semmi?

Ez így igaz, jegyezte meg Tibor. – Andrej barátom azonban az intonációra gondolt.

Ah, az intonáció, hát annak valóban mesterei vagyunk, mondta Dieter, és jelentőségteljes pillantást vetett Tiborra.

Én valami más vagyok, értette el Tibor a megjegyzést.

Még a Bécsben töltött húsz év után is? – kotyogott közbe Ingrid.

Tibor magyar, szólalt meg Rita. – Márpedig ők a kétlakiság virtuózai, még 1867 óta.

Elfelejtik, hogy éppen ennek a kétlakiságnak köszönhetően Európában mi egyedül őriztük meg kékvérűségünket, a magyar nemességet, mondta Tibor. – Kettősség nélkül boldog házasság sincs.

Tizenegy óra körül Ingrid és Dieter elbúcsúztak. Olgát meg Andrejt Ritának sikerült még egy darabig ott marasztalni.

Olga a szalonban megállt egy régimódi fakeretes fénykép előtt. A fényképészműterem kulisszái között egy fiatal pár állt.

Márta nagymama és első férje, Hans, az én nagyapám. 1915-ben elesett, amikor Olaszország hadba lépett Ausztria–Magyarország ellen. Tengeralattjárón szolgált. A bajtársát helyettesítette, amikor elsüllyedtek.

Olga jelentősegteljesen Ritára nézett.

A barátját éppen meglátogatta a trieszti menyasszonya, ezért Hans váltotta fel a szolgálatban azon az éjszakán, amikor riadóztattak. A tengeralattjáró kihajózott, és két órával később találat érte. Az egész legénység a tengerbe veszett, Márta nagymama pedig megözvegyült egyéves kislányával, vagyis az anyámmal.

Pola, 12. Febbraio 1905., Photo „Rudi”, Via Sergia 24. – olvasta Olga a kép sarkában.

A nagymamája nemrégiben halt meg? – kérdezte.

Igen, most hat hete, százhet éves korában és teljesen elmerülve a maga világában. Már réges-régen nem olvasott, naphosszat a karosszékben ült az ablak vagy a könyvespolc felé fordulva. Az élete valóban egy izgalmas regény. Az az ember, aki miatt a férje életét vesztette, név szerint Martin Krauss, a Monarchia bukása után maga is Bécsbe került, és árnyékként kísérté Mártát. A Katonai Térképészeti Intézetben dolgozott. Sohasem nősült meg, s mindig a nagymamám közelében maradt. Különös barátság fűzte össze őket. Márta, amikor a húszas években Bécsben telepedett le, férjhez ment egy gazdag antikváriushoz, aki harminc évvel idősebb volt nála. Mindössze öt évet töltöttek együtt.

Ez a Martin Krauss, folytatta Rita – egy életen át bűnhődött Hans Koppeans halála miatt.

Olga szemügyre vette Marthe Koppeans vonásait. Az orra, fajtájának ez a jellegzetessége volt rajta a legfeltűnőbb, az orr, amely Ritánál már nem rajzolódott ki olyan élesen, mint a kiválasztott nép gyermekeinél általában.

Második férjének halála után Márta nagymama, akárcsak a jómódú bécsiek közül sokan, átengedte magát a mumifikáció háborítatlan nyugalmának.

Olga elmosolyodott.

Igen, igen, vannak ilyen esetek. Öreg emberek beadják a kulcsot, s utána hónapokig hevernek a lakásukban. Egypár évvel ezelőtt volt is egy riport két nővéréről, akik valahol a Naschmarkt közelében laktak.

Hét teljes évig holtan feküdtek a lakásban, valóban nagy szenzáció volt. Nemigen lehetett megmagyarázni, miként következett be a mumifikáció csak úgy önmagától, vajon a légáramlat miatt a pincéből, ahol a naschmarkti kofák az árujukat tartották? Az egyik nővér a kerekes székben ült, a másikat a padlón, a pirosan elszíneződött szőnyeg mellett találták meg. A körülmények hihetetlen összejátszása.

Járt Pólában? – kérdezte Olga.

Igen, egy nyáron. Látni szerettem volna a várost, ahol a nagyanyám született. Akkor, a pólai repülőtéren ismerkedtem meg Tiborral. Pólát a háromhetes nyaralás ideje alatt többször is bejártuk. Az óváros úgyszólván minden zegét-zugát lefényképeztem, de amikor a képeket megmutattam Mártának, alig-alig ismert rá valamire is. Változik a város arca, minden év rajta hagyja a maga lenyomatát.

Olga és Andrej éjjél után léptek ki az ungargassei lakásból, majd taxival hazamentek.

(Folytatjuk)